

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2019

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2019 (K 15/2020 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten perustuslakivaliokunnalle. Määräaika: 1.3.2021.

Asiantuntija

Valiokunta on kuullut:

- apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt oikeusasiamiehen kertomusta työvoimapalveluiden ja työttömyysturvan laillisuusvalvontaa koskevin osin.

Oikeusasiamiehen kertomukseen (K 15/2020 vp) sisältyvässä asiaryhmässä, johon kuuluvat työvoimapalvelut, työttömyysturva, työsuojelu, palkkaturva ja kuntouttava työtoiminta, tuli vuonna 2019 vireille 322 ja ratkaistiin 329 kantelua. Ratkaistuista kanteluista suurin osa (209) koski työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimisto) menettelyä. Kelan menettelyä koski 58 ratkaisua, työsuojelua 20 ratkaisua ja työttömyyskassojen menettelyä 18 ratkaisua. Kuntouttavaa työtoimintaa koskevia ratkaisuja oli 10. Arvioinnin kohteena olivat useimmiten asian käsittelyn kesto, huolellisuus asian käsittelyssä, neuvonta ja tiedusteluihin vastaaminen. Kanteluihin annetuista ratkaisuisista lähes 27 % (88) johti apulaisoikeusasiamiehen toimenpiteisiin.

Kanteluiden lisäksi apulaisoikeusasiamies tutki omana aloitteena työvoimapolitiittisten lausuntojen käsittelyajat maan kaikissa TE-toimistoissa. Käsittelyaikaylitykset johtuivat usein sairaus- ja vuosilomista sekä irtisanoutumisista ja eläköitymisistä aiheutuneista henkilöstöressurssivajeista, joihin TE-toimistot eivät olleet pystyneet reagoimaan riittävän nopeasti. Ongelmia ja lisätyötä aiheuttaa myös määräaikaisen henkilöstön suuri määrä työttömyysturva-asioiden käsittelyssä. Apulaisoikeusasiamies pitää asioiden asianmukaisen ja viivytyksettömän käsittelyn kannalta ongelmallisena sitä, että ainakin joissakin TE-toimistoissa merkittävä osa työttömyysetuuden asian-

Valiokunnan lausunto TyVL 2/2021 vp

tuntijalausuntoja antavista asiantuntijoista, jotka siis hoitavat pysyväisluonteisia lakisäätöisiä tehtäviä, oli palkattu määräaikaisella rahoituksella. Valiokunta yhtyy apulaisoikeusasiamiehen huoleen ja muistuttaa, että osa näistä tehtävistä edellyttää varsin spesifiä asiantuntemusta, mikä osaltaan puoltaa pyrkimystä vakaisiin työsuhteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan huomiota siihen, että työhallinnon alueella kantelut ovat jo pitkään johtaneet oikeusasiamiehen toimenpiteisiin selkeästi muita hallinnonaloja useammin. Valiokunta huomauttaa myös, että merkittävä osa työhallinnon kanteluista liittyy yksittäisen päätöksen keston ja oikeellisuuden kaltaisiin, helposti havaittaviin ja todennettaviin epäkohtiin. Sen sijaan rakenteelliset ongelmat tulevat esiin voittopuolisesti oikeusasiamiehen omana aloitteenaan käsittelyyn ottamien teemojen yhteydessä. Tämä viittaa siihen, että oikeusasiamiehen kantelukanava ei toimi kovin hyvin silloin, kun oikeusloukkauksen syyt ovat rakenteellisia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 18.2.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anna Kontula vas
varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Antti Kurvinen kesk (osittain)
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen